

ŠTEV. 11.

LETNIK XXX.

25 XI. 1929

NARODNI GOSPODAR

**GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“
V LJUBLJANI.**

V LJUBLJANI, DNE 15. NOVEMBRA 1929.

TISK ZADRUŽNE TISKARNE V LJUBLJANI.

VSEBINA: Dr. Basaj: Socialne patologije združništva. — Dr. Valenčič: Nova polna nemškega združništva. — K. Kristofič: Priprave za letni računski zaključek. — Kmetijski denar v kmetijske zavode. — Janež Ovsenik: Naša napaka. — Posvetovanja o novem združnem zakonu. — Združništvo. — Gospodarstvo.

Priloga „Narodnega Gospodarja“ št. 11, 1. 1929.

Za vsa objavljena vabila, pri katerih ni izrecno drugače določeno, velja določba: Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu drugi občni zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov.

Izredni občni zbor Lončarske zadruge v Filovcih, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 1. decembra 1929 ob 2. uri pop. y hiši št. 92. Dnevni red: 1. odobritev račun. zaključka za 1. 1928. 2. volitev načelstva 3. slučajnosti.

Občni zbor Konsumne zadruge v Gornjem gradu, r. z. z. o. z., se vrši dne 24. novembra 1929 ob 9. uri dopoldne v prostorih gostilne Mikuž-Medved. Dnevni red: 1. poročilo likvidatorjev. 2. čitanje revizijskega poročila. 3. odobritev računskih zaključkov za 1. 1927, 1928 in 1929.

Redni občni zbor Prve žeblijske in železo-obrtne zadruge v Kropi in Kamnigorici, r. z. z. o. z., se bo vršil 23. novembra 1929 ob 14. uri v združni hiši „na srednjem mlinu“ v Kropi. Dnevni

red: 1. čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. poročilo a) načelstva, b) nadzorstva. 3. potrjenje račun. zaključka za 1. 1928/29 in razbremenitev načelstva in nadzorstva. 4. sklepanje o predlogu nadzorstva za razdelitev čistega dobička. 5. sklepanje o obrestovanju deležev za 1. 1928/29. 6. volitev dveh članov nadzorstva. 7. sprememba pravil. 8. sklepanje o vzpostavljanju deležne štednje za nepolnoletne in o povišanju navadne obvezne štednje. 9. sklepanje o pristopnini in o čakalni dobi za sprejem v članstvo. 10. slučajnosti. — V slučaju nesklepčnosti se bo vršil pol ure kasneje na istem prostoru in z istim dnevnim redom drugi občni zbor, ki bo veljavno sklepal brez ozira na število navzočih članov. Za sklepanje o spremembi pravil pa se v slučaju nesklepčnosti vrši na istem mestu in z istim dnevnim redom drugi občni zbor čez trideset dni, ki bo veljavno sklepal brez ozira na število navzočih članov.

Občni zbor Kmetijskega društva v Selcih, r. z. z. o. z., se vrši 1. decembra 1929 ob 3. uri pop. v Društveni dvorani v Selcih. Dnevni red: 1. poročilo likvidatorjev. 2. sklepanje o shrambi poslovnih knjig.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“ V LJUBLJANI.

Člani „Zadruž. zveze“ dobivajo list brezplačno. Cena listu za nečlane po 25.— Din na leto, za pol leta 12'50 Din.
 ————— Cena inseratov po dogovoru. — Izhaja 15. dne vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo. —————

Dr. Basaj:

Socialne naloge zadružništva.

Na splošno je danes precej prodrlo pričanje, da je zadružništvo važen činitelj za pravično ureditev družbe. Zato se marsikaterikrat kapitalistični ureditvi družbe protipostavlja zadružna ureditev družbe in njene gospodarstva. Nekateri zadružni pisci pa tudi zadružni praktiki trdijo, da družba stopnjema prehaja od kapitalističnega ustroja k zadružnemu ustroju.

Tudi v ljstvu je precej živa in jasna zavest, da mu je zadružništvo velika pomoč in da se ima zadružništvu veliko zahvaliti, predvsem za to, da je zadružništvo rešilo malega človeka iz rok kapitalističnega oderuha, ki je s posojanjem denarja ali s prodajanjem življenjskih potrebščin brezvestno izkoriščal težavni položaj malega človeka.

Vendar pa smo si na splošno veliko premalo na jasnem o številnih socialnih nalogah, ki jih zadružništvo v današnji družbi trajno in z uspehom izvršuje.

Idealizem in altruizem.

Predvsem je treba poudariti, da zadružništvo temelji na idealizmu in altruizmu. To je tisti idealizem, ki ima neomajno vero v zmago dobre, nesebične stvari, ker ravnotako neomajno zaupa, da so ljudje po naravi dobri. Zadružni altruizem se zaveda, da se človek ne bo mogel ustaviti, ne bo mogel ostati gluhi,

če sliši klice na pomoč, če vidi, da se dela krivica. Zadružni altruizem ima stotisoče dokazov, kako neresnično je darvinistično načelo, da ves razvoj in napredek temeljita le na boju za obstanek, da je človeška družba kaos bojujočih se atomov, da je človek človeku volk.

Ta idealizem in altruizem sta bistveno krščanska. Temeljita na zavesti, da je Bog ustvaril človeka dobrega in da ta dobroti tudi po razdejanju izvirnega greha živi in tli v duši človeka kot iskra v pepelu, da vžge in razvname nov ogenj, ko pride božja milost in svobodno sodelovanje človeka. Kristus je altruizem jasno, določno in brezpogojno formuliral kot svojo temeljno zapoved.

Zadružništvo je bistveno krščansko.

Zadružništvo je torej v svojem bistvu krščansko. V njem so se udejevali kot voditelji plemeniti ljudje, dobri kristjani. Raiffeisen, protestant, je bil dober kristjan, ki je vso organizacijo snoval in delal za to, da postane tudi praktičen kristjan, kristjan v delu in življenju. Krščanski socialisti na Angleškem so povdarjali, da je zadružništvo najbolj pripravna pot, kako praktično izvajati Kristusov nauk: Ljubi svojega bližnjega, kakor samega sebe. Zadružno delovanje dr. Kreka je potekalo iz globokega prepričanja, da je treba vse poskusiti, da bo delo in življenje človeške družbe čimbolj odgovarjalo Kristusovi zapovedi ljubezni do bližnjega.

Kapital v službi človeka.

Zadružništvo kaže svojo krščansko duhovno bitnost zlasti tudi v tem, da postavi pravo razmerje med človekom, delom in kapitalom. Zadruga je nasproti kapitalistični združbi združba oseb, pri kateri sta človek in človekovo delo gospodar, kapital pa le služabnik. V kapitalistični združbi je žal razmerje nasprotno. Človek in delo sta ponižana na vlogo služabnika, dočim kapital gospodari. Dr. Krek je že l. 1895 zapisal: „Kapitalizem imenujemo sedanji gospodarski nered, po katerem denar gospoduje nad delom in nad človekom, ki dela... Vsled tega po tem neredu nujno propadajo nižji delavski stanovi: kmetje, mali obrtniki in delavci, ki s svojim delom ohranjajo družbo in ustvarjajo vse njeno premoženje.“ Ravno nižji delovni stanovi so našli v zadružništvu močno oporo in so si s pomočjo zadružništva reševali in še rešujejo svojo eksistenco, polagoma si tudi ustvarjajo blagostanje.

Pot do socialne skupnosti.

Vse zadruga ustvarjajo gospodarsko skupnost in po tem najučinkovitejšem potu vodijo k socialni skupnosti. Na ta način delujejo proti razdirajočemu delu gospodarskega individualizma in kapitalizma, ki je vsako skupnost razbijal in razdeljeval. Dr. Krek je zapisal v „Črnih bukvah kmečkega stanu“: „Denar je vse razdružil, pri denarju naj se torej začne zopet organizacija“.

Najlepši dokaz za to trditev so nam zadruga med Slovenci, okoli tisoč po številu, ki predstavljajo ljudske gospodarske in socialne ustanove, ki so živi dokazi gospodarske in socialne skupnosti in ki med slovenskim ljudstvom ustvarjajo temelje blagostanja.

Najboljšim priložnost za občekoristno delo.

Posebno v eni smeri se je zadružništvo kot socialni faktor lepo uveljavilo. Zadružno

gospodarstvo nudi namreč najboljšim, najsposobnejšim in najagilnejšim možem priliko in možnost, da svoje sile sposobnosti in agilnost vporabljaajo za občo korist, za korist vseh članov zadruga, za korist svojega bližnjega. Pri izključno individualističnem gospodarstvu so najsposobnejši in najagilnejši mnogokrat svoje sile, sposobnosti in agilnost vporabljali le za svojo osebno korist in za svoj dobiček. Prav pogosto so celo svoje sile in sposobnosti zlorabljali v škodo svojim sovaščanom in sosedom. Le pomislimo na dobo oderuhov, vaških magnatov, nekronanih kraljev.

Res, da je po zemljiški odvezi zaživel kmet naenkrat v gospodarski svobodi, ki je ni bil vaje in ki ji ni bil dorastel. Načelo svobodne konkurence je pa vodilo pri ogromni razliki v silah in sposobnosti v razmeroma kratkem času k podčinitvi slabjših močnejšim, manj sposobnih sposobnejšim, manj agilnih agilnejšim. Od tod se je v par desetletjih po zemljiški odvezi razvilo novo tlačanstvo, novi grajščaki v denarnih in blagovnih oderuhih in magnatih; na drugi strani pa novi tlačani v prezadolženih in obubožanih posestnikih. Zadružništvo je prineslo odrešenje od denarnega in blagovnega oderuštva. Zavarovalo je svobodo in enakopravnost kmeta s tem, da je močnejše, sposobnejše in agilnejše kmete vpreglo v zadružno delo, v delo za občo korist in za dobrobit gospodarsko šibkih.

Jez proti kopičenju premoženja.

Posledica zadružnega dela v gornjem smislu pa je v socialnem oziru izredno blagodejna. Potom zadružništva se mali in srednji ljudje premoženjsko izenačujejo. Potom zadružništva se ustvarja najboljši jez proti kopičenju premoženja v rokah maloštevilnih zasebnikov. Zadružništvo torej s svojim delom stanove in poklice zbližuje in

izenačuje, dočim bi sicer med njimi kopičenje premoženja ustvarjalo vedno večje socialne prepade.

Skupno premoženje — vezano za občo korist.

Istočasno se s pomočjo zadružništva ustvarja tudi skupno zadružno premoženje, ki naj služi občnosti. Tako premoženje zadruge je po svojem značaju zelo podobno ustanovi, ker je po pravilih zadruge namenjeno in vezano, da služi obči koristi. Tako ima rezervni fond pri rajfajzenskih posojilnicah izrazito značaj občekoristne ustanove. Zadruga ga mora porabljati izključno za občo korist, predvsem v tej obliki, da more obrestno mero za posojila malim ljudem tembolj zniževati, čimvečji je rezervni fond in da more v temvečji meri delati za gospodarski napredek in za večjo rentabilnost kmetijskega gospodarstva z nabavo strojev, semen, orodja, plemenske živine itd., čim večji rezervni fond je na razpolago.

Socialno preoblikovanje poedinca.

Posebno važno socialno nalogo pa ima zadružništvo v tem, da vrši poleg gospodarskih nalog tudi moralno in socialno vzgojo ljudstva. Kapitalizem in materialistični socializem to vzgojo zanemarjata; materialistični socialist ni nič manj materialist kot kapitalist. Pred očmi mu je edini cilj, da bi čimprej mogel zamenjati svojo vlogo s kapitalistom. Zadružništvo pa se zaveda, da more iziti socialno preoblikovanje družbe le iz socialnega preoblikovanja poedinca. Dokler poedinec misli in čuti le materialistično, si ni mogoče predstavljati socialne družbe po krščanskih načelih. Sanacija nevzdržnih razmer kapitalistično urejene družbe se more izvesti le, ako se poprej izvede sanacija duš po Kristusovih naukih.

Zadružništvo uvaja nov gospodarski red

potom postopnega podružabljenja podjetij, na katerih je zainteresirana občnost. Nalogo podružabljenja vzame z veliko resnostjo. Dobro se zaveda, da je za podružabljenje v velikem štilu treba ljudi pripravljati. Predvsem je treba vzgajati in vežbati v zadrugah može, ki bodo dovolj sposobni, dovolj poštteni in dovolj nesebični, da bodo podružabljenja podjetja z uspehom mogli voditi. V vseh članih brez izjeme pa mora zadružništvo trajno gojiti smisel, vest in voljo za skupno gospodarstvo, za podružabljenja podjetja. Podružabljenja podjetja v zadružni ali katerikoli drugi obliki bi hitro podlegla konkurenci kapitalističnih podjetij, ako ne bi bila v vseh ljudeh, ki pri teh podjetjih sodelujejo, visoko razvita vest in zavest pravičnosti, ako vsi prizadeti ne bi znali s samopožrtvovalnostjo in strogo disciplino podrediti svoje osebne interese interesom občnosti.

Družabni red mora biti utemeljen v mišljenju ljudstva.

Zadružništvo se zaveda, da so ravno pri vzgoji ljudstva na poti največje težave, da je tu treba najbolj vztrajnega in intenzivnega dela. Z enim udarom se družba ne da preosnovati. Da se sicer nasilno ustvarjeni red začasno s silo držati, toda samo začasno. Gospodarske oblike morajo imeti enako kot vse druge en važen predpogoj: svobodno voljo. Če vlada pri večini zavest, da so jim obstoječe gospodarske oblike krivične, da so jim bile le vsiljene, potem je samo vprašanje časa, samo vprašanje prve ugodne prilike, da se krivične in vsiljene gospodarske oblike nadomestijo s takimi, ki odgovarjajo hotenju in pojmovanju večine. Gospodarski in socialni red morata torej biti utemeljena v mišljenju ljudstva. Zato zadružništvo ne more hoditi druge poti kot pot evolucije, pot preobrazovanja in presnavljanja posameznika, da bo vreden in pravičen član

družbe. Kazati mora zlasti s praktičnimi vzgledi v lepo delujočih zadrugah na ustvar-

ljivost zdavejših in socialno pravičnejših razmer v današnji družbi.

Dr. Valenčič:

Nova pota nemškega zadružništva.

Nemško kmetijstvo se nahaja že par let v težavnem gospodarskem položaju. — Zadolževanje kmetovalcev je v primeri s predvojnimi razmerami izredno naraslo. Smatra se, da plačuje nemški kmet sedaj letno na obrestih za posojila okroglo eno milijardo mark, kar je dva in polkrat toliko kot pred vojno. Ta velika obremenitev postaja za kmetijsko gospodarstvo že neznosna in je jasno, da izključuje rentabilnost v kmetijstvu naloženega kapitala. Posledica tega je, da so se začeli opuščati ne samo večji, ampak tudi srednji in mali kmetijski obrati. Ker resne posledice za celokupno narodno gospodarstvo ne morejo izostati pri nadaljnjem propadanju kmetij, je bila država prisiljena, da pride kmetijstvu na pomoč. Tako je lani državni zbor sprejel tako zvani „program za pomoč kmetijstvu“, na podlagi katerega je bilo v proračunu določeno 64 milj. mark za njegovo izvajanje. Razen tega je bila vlada med drugim pooblaščenca, da prevzame garancijo pri organizacijah za vnovčevanje živine in da daje kratkoročne kredite do skupnega zneska 200 milijonov mark zavidom, ki dovoljujejo kredite za razdolževanje kmetovalcev.

Od omenjenih 64 milij. mark je bilo 25 milj. namenjenih izrecno za racionalizacijo zadružništva. Pod to racionalizacijo se razume v prvi vrsti koncentracija kmetijskega zadružništva v enotnih zvezah. Sedaj obstoja v Nemčiji cela vrsta zvez kmetijskih zadrug, ki imajo iste delokroge in mnogokrat tudi sedeže v istih mestih. Ravno tako obstoja mnogokrat tudi v najmanjših krajih

po deželi več zadrug iste vrste, ki pripadajo raznim zvezam. V glavnem predstavljata nemško kmetijsko zadružništvo Državna zveza, v kateri je včlanjenih okrog 65 % vseh kmetijskih zadrug, in Rajfajznova zveza, ki pa jih ima okrog 20 %. Ostalih 15 % zadrug se nahaja v raznih malih zvezah ali pa sploh ni organiziranih. Jasno je, da mora tako cepljenje sil nemškemu zadružništvu v sedanjem položaju le škodovati. Sedaj ima vsaka teritorijalna zveza v okvirju obeh velikih zvez svoj upravni in revizijski aparat, vsaka zveza ima svoje osrednje blagajne in blagovne centrale. Z združitvijo vseh kmetijskih zadružnih ustanov v eni teritorijalni organizaciji se bodo dosegli na eni strani veliki prihranki na upravnih stroških, na drugi strani pa bi zadobile take enotne organizacije veliko močnejšo gospodarsko podlago.

Nasprotje med Državno in Rajfajznovo zvezo je dosedaj oviralo združitev vseh kmetijskih zadrug v eni zvezi. Načelna nasprotja, ki so bila v začetku, so se tekom časa izravnala, ker so rajfajznove zadrug opustile več ali manj svoje posebnosti in se približale drugemu splošnemu tipu kmetijskih zadrug. Nasprotje, ki je med obema zvezama obstojalo še sedaj, je bilo prav za prav navadno rivalstvo. Gotovo pa ne bi prišlo vprašanje združitve še v odločilen stadij, če se ne bi nemško kmetijsko zadružništvo nahajalo v slabem položaju, v katerem se nahaja celokupno kmetijstvo. Dočim je zadružništvo pred vojno skoraj v celoti samo zbralo sredstva, potom lastnega kapitala in hranilnih vlog, ki so mu bila za delovanje po-

trebna, je postalo po vojni v veliki meri odvisno od državnih in deželnih kreditov. Vzrok temu pa je, ker hranilne vloge še vedno niso dosegle predvojnega stanja, na drugi strani pa je zadolžitev večja kot pa je bila pred vojno. Tako so n. pr. centralne blagajne, včlanjene v Državni zvezi imele v l. 1928 169·7 milj. mark vlog, izposojila pri Pruski centralni zadružni blagajni (tako se imenuje deželna zadružna banka) pa so znašala 122·8 milj. mark. Še bolj kot Državna zveza je odvisna od Pruske blagajne Rajfajznova zveza. Rajfajznova banka, ki je bila denarna centrala zveze, je zašla v velike težave. Pri raznih nezadružnih poslih je utrpela ogromne izgube, ki znašajo nad 50 milj. mark in morala bi v konkurz, če ne bi sanacije prevzela Pruska blagajna. Ker pa se je izkazalo, da bo sanacija zelo težavna, je Pruska blagajna zahtevala likvidacijo. Banka in Rajfajznova zveza sta morali v to privoliti posebno radi tega, ker je bilo le pod tem pogojem mogoče dobiti od države prispevek k sanaciji in tako obvarovati zadruge pred večjimi žrvami. Drugi pogoj pa je bil, da se izvede združitev zadružnih organizacij, kakor jo predvideva program za pomoč kmetijstvu.

Pod vodstvom Pruske blagajne so pogajanja za enotno organizacijo kmetijskega zadružništva hitro napredovala in letos v marcu so bila sprejeta od vseh zvez, ki pridejo tu v poštev, pravila za novo enotno zvezo. Združevanje posameznih teritorialnih zvez v eno enotno se je že pričelo, dasi obedve veliki zvezi sami dosedaj še nista posegli vmes.

S pomočjo Pruske blagajne, pri kateri je dežela lani svojo vlogo povišala od 45 na 170 milj. mark, dočim je zadružna udeležba ostala 35·1 milj., ima država vpliv na celokupno zadružništvo in ne samo na vrhovne organizacije. Zdaj je sicer to še pruski

zavod, toda vodijo se pogajanja, da prevzame Prusko blagajno država sama, ki bi s tem dobila neposreden vpliv na vse nemško zadružništvo.

Drugo geslo novega nemškega zadružnega gibanja poleg racionalizacije je zadružna organizacija prodaje kmetijskih produktov. Da postane kmetijstvo zopet rentabilno, mora med drugim zvišati tudi svoje dohodke. To pa bo moglo le potom boljše organizacije prodaje na ta način, da bo izpodrinilo razne posredovalce in samo obdržalo dobičke, ki jih sedaj ti dobivajo. Na vsak način mora kmetijstvo dobiti vpliv na cene, da ne bo odvisno od svojih odjemalcev. Predpogoj za to pa je, prenehanje vsake konkurence med zadrugami in sodelovanje kmetovalcev samih z zadrugami.

Država podpira najbolj organizacijo zadružne prodaje živine, jajc in mleka. V ta namen je „program za pomoč kmetijstvu“ določil tudi denarno pomoč. To pospeševanje s strani države se tudi že pozna v številu novoustanovljenih zadrug in zadružnih central.

Število zadrug za vnovčevanje živine se je tekom poldruga leta znatno zvišalo. Dočim je 1. januarja 1928 bilo v Nemčiji 353 takih zadrug, jih je bilo letos 1. julija že 430. Zadružno vnovčevanje živine je že sistematično organizirano v celi državi: 14 centralnih zadrug je včlanjenih v Zadružni državni vnovčevalnici za živino, na 28 živinskih trgih, in to v skoraj vseh nemških vele mestih se že nahajajo zadružne živinske vnovčevalnice. Lansko leto se je vnovčilo potom teh organizacij 1·5 milj. glav v vrednosti 217·2 milj. mark, dočim se je l. 1927 vnovčilo samo 1·1 milijonov glav v vrednosti 156·8 milj. mark.

Sistematično se izpeljuje sedaj tudi zadružna prodaja jajc. Nemčija uvaža letno za okrog 300 milj. jajc. Uvoz pa bi bil nepo-

treben, če bi se dala zvišati produkcija v Nemčiji. Povprečno znese ena kokoš v Nemčiji letno 80 jajc, na Danskem pa 150. Z uvajanjem boljših pasem bi se dala produkcija dvigniti in s tem bi Nemčija postala neodvisna od uvoza. Treba pa je malemu in srednjemu kmetovalcu dati možnost, da bo mogel uporabljati vsa sredstva za umno perutninarstvo in da bo produkte perutninarstva ugodno vnovčeval. To pa se bo doseglo potom zadrug. Tekom zadnjega leta je bilo ustanovljenih 92 novih. Kot vrhovna organizacija za prodajo jajc se predvideva 20 centralnih vnovčevalnic v celi državi. Deloma so te vnovčevalnice že ustanovljene in delujejo. Lansko leto je bila izvedena tudi standardizacija domače jajčne produkcije in vpeljana znamka in naziv „Deutsches Frischei“, da se s tem uveljavijo domači produkti na trgu.

Tudi mlekarsko združništvo se spopolnjuje. Dela se na racionalizaciji in standardizaciji (poenotenju) in tipiziranju. Država je dala na razpolago precejšnja sredstva, ki služijo za delno kritje obresti izposojil mlekarskih zadrug, in omogočajo tako, da se mlekarski obrati tehnično popolnoma modernizirajo. Z novim zakonom o trgovini z mlekom in mlečnimi izdelki, ki se nahaja že pred državnim zborom, bo nemška mlečna produkcija standardizirana, kar bo olajšalo delovanje zadrug. Istočasno kot na tehnični izpopolnitvi obratov, se dela tudi na prodajni organizaciji. Napravljen je bil v petih velikih gospodarskih okoliših države poizkus centralizirati prodajno organizacijo mlekarskih zadrug.

Državni program za pomoč kmetijstvu je določil tudi sredstva za pospeševanje združne prodaje sadja in zelenjave. Tudi na tem polju deluje že več združnih or-

ganizacij, ki se vedno bolj izpopolnjujejo.

Čeprav država odločilno posega v združno gibanje, vendar združništvo še ni izgubilo značaja organizacije, ki temelji na samopomoči. To pa predvsem radi tega, ker se podpiranje od strani države po večini ne vrši s tem, da daje država zadrugam kapital na razpolago, ampak prispeva samo h kritju obresti in na ta način pomaga zadrugam s cenanim kreditom. Ta način je gotovo priporočljivejši kot prvi, ker ostane združništvo navezano samo nase in si mora pomagati tudi s svojimi močmi ter se tako ne pospešujejo organizacije, ki nimajo pri kmetovalcih zaslonbe. Mnogokrat se kot predpogoj za državno podporo naravnost zahteva, da spravi zadruga sama skupaj določen minimum lastnih sredstev. Državna podpora bo postala nepotrebna, ko bo združništvo razpolagalo z večjimi sredstvi. To pa se bo prej ali slej zgodilo kakor kaže razvoj vlog in pa lastnega kapitala pri kreditnih zadrugah tekom zadnjih let.

Letošnje leto bo za nemško kmetijsko združništvo gotovo zgodovinskega pomena, posebno če bo stopila v življenje nova enotna zveza. Prizadevanje nemškega kmetijskega združništva, da ustvari kmetovalcem boljše gospodarske predpogoje za blagostanje je gotovo poučno tudi za združna gibanja v drugih državah, posebno za nas, ki smo imeli v združništvu skoro isti razvoj kot Nemci. Ne dvomimo, da ne bi prišlo nemško združništvo do uspehov in to tembolj, ker se najbrže nikjer ni postopalo v združnem gibanju tako premišljeno po načrtu z ozirom na enoten sistem, kot delajo to Nemci. Razen tega pa je nemški primer zopet nov dokaz, da se mora agrarna politika sedaj opirati tam, kjer se gre za malo in srednjo kmetijo, le na združništvo.

K. Kristofič:

Priprave za letni računski zaključek.

Bliža se konec leta in treba je, da pripravimo vse potrebno za sestavo letnega računskega zaključka.

Večina naših vestnih zadrugarjev pričanja s kontrolo in predpripravami že v prvem mesecu leta tako, da imajo z zaključevanjem računov in sestavo letnega računa razmeroma le malo posla. Drugi pa, ki ne vodijo kontrolnih računov sproti vsak mesec, ali celo odlašajo s prenosi iz temeljnih knjig in ne predpisujejo (pri denarnih zadrugah) točno obresti, imajo koncem leta toliko dela, da jim to že preseda in celo odvzema prvotno veselje do združnega dela. — Toda ne le z delom v tajniških in knjigovodskih poslih, temveč tudi razne druge posle je treba urediti do konca leta.

Z namenom, da obvarujemo zlasti začetnike dolgotrajnega in nepotrebne dela pri zaključevanju knjig in sestavi letnega računskega zaključka, podajamo v naslednjem nekaj najvažnejših navodil za **denarne zadruge**.

Izvedba kontrole.

Prvotne vpise imamo v blagajniškem dnevniku, katerega smo redno vsak uradni dan kontrolirali z gotovino v blagajni. Glede teh vpisov smo torej gotovi, da so pravilni. Z ozirom na to, da spisujemo vknjižbe iz dnevnika v pomožne (ali kakor jih pri enostavnem knjigovodstvu nazivamo „glavne“) knjige in tudi v prvo kontrolno knjigo „razdelnik“, moramo na osebne račune izvršene prenose točno pregledati, ako tega nismo že izvedli vsak mesec posebej.

Najpreje primerjamo vpise v blagajniškem dnevniku z vpisi v razdelniku. Pri tem moramo posebno paziti, da li so po-

samezni vpisi vnešeni v pravilne razpredelnice. Dalje se prepričamo o tem, če skupne vsote prejemkov in izdatkov v razdelniku soglašajo z onimi v dnevniku. Ker je razdelnik le prepis dnevnika, je samoumevno, da mora biti skupna vsota prejemkov in istotako izdatkov v razdelniku enaka skupni vsoti v dnevniku. Zatem je treba ugotoviti, ali so seštevavanja raznih razpredelnic med prejemki in izdatki v razdelniku tudi pravilna. To navadno kontroliramo na vsaki strani razdelnika že med letom, ko posamezne strani seštevamo. Seštevavanja vseh razpredelnic morajo biti istotako enaka prvi razpredelnici „skupaj“.

Nadaljno kontrolo izvajamo s primerjanjem posameznih vpisov v razdelniku z vpisi v glavnih knjigah (hranilne vloge, posojila, tekoči račun s člani, tekoči račun z Zvezo, vplačane obresti posojil, izplačane obresti hranilnih vlog, povrnjene obresti posojil, inventar, efekti i. t. d.). Pri tem bodi omenjeno, da se sme, vsako nepravilno vknjižbo v knjigah popraviti s tem, da se nepravilni vpis prečrta in nad nepravilnim vpisom zabeleži pravilni znesek, tako, da ostane prvotni vpis dobro čitljiv.

Važno za vsako denarno zadruge je pravilno predpisovanje in računanje obresti. Obresti predpisujemo in računamo na različne načine. Najboljše je, da vsak obrestni račun kontroliramo sproti pri vsakem vpisu in v kolikor mogoče, tudi skupno. Kontrola obresti za hranilne vloge in posojila je prav enostavna in na lahek način izvedljiva tam, kjer se vse hranilne vloge oziroma vsa posojila obrestujejo po enaki obrestni meri. V takem slučaju si sestavimo tabelo, katero smo svojčas v našem listu

že priobčili. Tabela sestavimo na trd papir in jo obesimo v uradnici na steno. Koncem vsakega meseca vpišemo po zaključku razdelnika na tabelo zaključne zneske vplačanih in izplačanih hranilnih vlog in preračunamo (predpišemo) obresti istotako, kakor izvršujemo to pri posameznih vlogah. Kot tabela nam služi najboljše tiskovina, kakršno imamo v knjigi hranilnih vlog oziroma posojil. Samoumevno je, da mora biti za vsako vrsto lastnega ali tujega imetja posebna kontrolna obrestna tabela. — Tako tabelo za hranilne vloge si sestavi lahko vsakdo. Predstavljati si je treba, da je to nek vlagatelj, ki redno vsak mesec vlaga in dviguje večje zneske, od katerih predpisujemo obresti v dobro in v breme; istotako tabelo vporabljammo za posojila. Poleg predpisanih obresti vodimo tudi skupno stanje hranilnih vlog in posojil, tako, da imamo vsakčas točen izvid, koliko ima za druga skupnih vlog oziroma posojil. — Seveda so take tabele, kakor že omenjeno, praktične le tam, kjer se obrestujejo vse hranilne vloge oziroma posojila brez izjeme po enaki obrestni meri. Pri hranilnicah in posojilnicah, kjer imajo za vezane vloge višjo obrestno mero nego za nevezane, bi bilo treba že v razdelniku ločiti račun hranilnih vlog v dva ali več oddelkov. Isto velja glede posojil. — Če pa takih oddelkov ni, moramo pač kontrolirati obresti od računa do računa in od vpisa do vpisa.

Pripominjamo, da bomo dobili na podlagi prej navedenih tabel koncem leta obresti, ki z inventurnimi izpiski ne bodo povsem soglašale. Tu je treba n. pr. pri tabeli za hranilne vloge od dobljenih obresti, ki se kasneje kapitalizirajo, odšteti že med letom izplačane obresti hranilnih vlog. Tudi po odštetju izplačanih obresti nam kontrolni račun še vedno ne bo pokazal enakega zneska, kakršnega bomo dobili v inventur-

nem izpisku. Obrestne tabele pri sestavljenih zneskih namreč ne izkazujejo dosledno pravih obresti, kajti pri malih zneskih in za kratko dobo ni mogoče v stotinkah podati pravih obresti. Tako n. pr. znašajo 5‰ obresti od glavnice Din 15.— za celo leto Din 0.75, za 1 mesec Din 0.0625, za 3 mesece Din 0.1875. Ker imamo v obrestnih tabelah preračunane obresti le na 2 decimali, dobimo za isto glavnico in za isti čas mesto 0.0625 le 0.06, oziroma mesto 0.1875, krajše število 0.19. Tako bo med kontrolno obrestno tabelo in inventurnimi izpiski vedno nastala mala diferenca, na katero pa se ni treba ozirati, če ne presega na vsakih Din 100.— obresti 5‰. Če je razlika večja, je treba kontrolirati vse obrestne račune, ker je gotovo nekje pomota.

Poskusni zaključek.

Pri večjih denarnih zavodih se sestavlja poskusna bilanca redno vsak mesec. Pri naših posojilnicah se to običajno ne zahteva, vendar pa je treba imeti tako bilanco vsaj 1 do 2 krat v letu (z dnem 30./6. in 30./11.). Ob zaključku novembra sestavimo surovo bilanco, ki nam pokaže v prvi vrsti razmerje med lastnim in tujim imetjem. Vsaka posojilnica namreč mora skrbeti, da je zadruga v vsakem pogledu dobro likvidna. Tako n. pr. se smatra posojilnica, ki ima nad $\frac{3}{4}$ hranilnih vlog prištevisi rezervo, investiranih v posojilih ali težko likvidnih efektih, za težko likvidno. — Na drugi strani lahko vidimo na podlagi kontrolnih tabel, koliko so dolžniki zaostali s plačilom obresti, da se posamezne dolžnike opozori, da do konca leta plačajo zaostale obveznosti.

Predpriprave za letni rač. zaključek.

Po izvršenih navedenih delih pričnemo pripravljati inventurne izpiske. Najprej vpišemo pri hranilnih vlogah, posojilih in

drugih računih stanje početkom leta in sicer na podlagi inventurnih izpiskov prejšnjega leta. Ako nam dopušta čas, izpišemo tudi

vsa doslej izvršena vplačila in izplačila. Tako imamo do konca decembra glavno delo izvršeno.

Kmetški denar v kmetške zavode!

Naše zadrugništvo odločno zagovarja načelo, da je dolžnost kmetškega stanu svoj denar nalagati pri kmetških denarnih zavodih. Na ta način pride kmetški denar končno le zopet v dobro kmetom samim. Ta zahteva pa se ne uveljavlja samo v našem zadrugništvu, ampak tudi drugod. Tako smo v glasilu Zveze nemških kmetijskih zadrug na Češkem pod naslovom „Boj za hranilne vloge“ dobili članek, ki ga radi zanimivih in tudi za nas veljavnih izvajanj podajamo v izveščku.

„Članice Zveze nemških kmetijskih zadrug na Češkem so dolžne v smislu Zvezinih pravil odvišati denar nalagati izključno pri Zvezi. Ta določba, ki so jo naše rajfajznovke sprejele s popolnim razumevanjem, je veliko doprinesla k ureditvi zadrugnega denarnega prometa in lahko s ponosom ugotovimo, da nas druge zveze zavidajo za trdno organizacijo našega denarništva.

Danes ne slišimo skoraj več mnenja, ki se je tu in tam pojavljalo, da je treba rajfajznovkam pri nalaganju njih previškov pustiti popolno svobodo. Naše zadruge se zavedajo, da bomo le tedaj sposobni izvršiti vse naloge, če se v Zvezi zbere ves zadrugni denar. In tudi tiste zadruge, ki so morale občutiti posledice svoje nezvestobe do Zveze, so postale Zvezi zveste.

Sedanje gospodarske razmere pa nas silijo k prepričanju, da ne zadostuje, če dajo rajfajznovke svoj denar Zvezi, in s tem denarja potrebnim zadrugam, na razpolago. Zadruge morajo stremeti, da ta odvišni denar pomnožijo, kajti zahteve po denarju v zadrugni organizaciji vedno rastejo.

To se pozna v vsem našem gospodarstvu. Ker postaja denar redkejši, se večja povpraševanje po razpoložljivem denarju. Vsi denarni zavodi stremijo za tem, da bi čim več denarja pridobili sebi. Konkurenčni boj v denarništvu se poostruje in se bo še bolj poostril.

Tudi na deželi opazamo, da se je lov za hranilnimi vlogami povečal. Najbolj se trudijo pri tem lovu tisti zavodi, ki potrebujejo denar za vse prej kot pa za kmetške koristi. Že dosedaj je le samo en del kmetškega denarja prišel v rajfajznovke, nasprotno pa znajo razni denarja željni krogi v potrebi najti pot do rajfajznovk, katerim dajo prednost radi njihove nižje obrestne mere in ugodnejših pogojev. Zahteve po posojilih so pri rajfajznovkah v zadnjih letih zelo narastle. Posledice pa znajo biti slabe, če bi enkrat prišlo tako daleč, da prirastek na hranilnih vlogah ne bi bil tako velik kot prirastek na posojilih.

Radi tega naše rajfajznovke ne smejo brez dela gledati na lov za vlogami. Treba je, da vedno poučujejo kmetško prebivalstvo ter ga opozarjajo, da ga obljube visokih obresti ne smejo pripeljati do tega, da bi slabilo lastno organizacijo. Treba je tudi, da vlagatelje vedno opozarjajo, da velika varnost daleč odvaga majhno razliko na obrestih ter, da je kmet tujim zavodom sicer dobrodošel kot vlagatelj, da pa bo kot posojiljemalec deležen manj ljubeznivega sprejema.

Na dostojen, enostaven način, brez vsake kričeče reklame naj rajfajznovke razvijajo

svoje delovanje za pridobivanje novih vlog. Dalje ne smejo več stati ob strani; razvoj gospodarskega življenja jih sili, da stopijo v prvo vrsto in, da opozorijo na se kmetско prebivalstvo. Ni treba, da zaidejo na polje drugih denarnih zavodov, ampak naj ostanejo na polju, ki jim pripada. Tisti krogi ki se jih poslužujejo kot posojiljemalci, naj bodo tudi obenem krogi njih vlagateljev.

Te besede nočejo biti napoved boja. Delovanje rajfajznovk je bilo vedno miro-ljubno in bo tako tudi ostalo, ampak treba je, da utrdimo in branimo naše posestno stanje. Treba je preskrbeti kmetškemu prebivalstvu sredstva za njegovo gospodarstvo.

Janez Ovsenik, Predoslje:

Naša napaka.

Mi imamo na sebi to slabo lastnost, da smo premalo podjetni, že od nekdaj ne verujemo v svojo moč in ne v svojo srečo. Neradi kaj riskiramo, čeprav vemo, da imamo izglede na uspeh.

Vse to velja v posebni meri za našega kmetovalca. Sicer je kmetov konservatizem naraven pojav, vendar pa bi kmet kakega drugega naroda že iskal rešitve iz enako težkega položaja, dočim naš kmet pač toži, pa vendar kmetuje po starem načinu in vsak poizkus svojega sosedu za napredkom spremlja z zasmehljivim zanimanjem.

Jasno je, da more slovenskega kmetovalca rešiti le živinoreja. Druge kmetijske panoge, ki zavzemajo mesto poleg nje, so zato, da jo podpirajo (poljedelsko pridelovanje krme, travništvo), druge pa, da izpopolnjujejo vrzeli v gospodarstvu (sadjarstvo, pridelovanje žita, gozdarstvo).

Navzlic temu, da smo prepričani, da je živinoreja glavna panoga našega kmetijstva, vendar neznamo vseh skrbi osredotočiti na

To pa ni mogoče, če vsahnejo viri, ki se združujejo k močnem toku nemškega združništva na Češkem.

Zato opominjamo vse naše kreditne zadruge: Stremite za tem, da v miro-ljubnem tekmovanju zberete podeželski denar, gledajte, da si preskrbite sredstva, ki jih potrebujete, da zadovoljite upravičene zahteve Vaših članov in skrbite, da bo dotok krvi v glavno žilo nemškega združništva v deželi, v Zvezo, čimvečji."

Mislimo, da so ta izvajanja tako jasna in tudi tako prepričevalna, da jim ni potreba dodati nobene besede več.

to panogo, kakor bi bilo to nujno potrebno.

Vsled maloposestniških razmer je razumljivo, da se mora vse delo za moderno živinorejo voditi potom organizacij. Sicer pa v organizirano pospeševanje živinoreje ne sili samo to, da so naše kmetije male: tudi Danec in Švicar sta dosegla le potom smotrene organizacije visoko donosnost živinoreje, četudi so posestva tam primeroma obširnejša kot naša. Živinoreja je panoga nekega večjega ozemlja in ne samo kakšnega kraja ali posestnika. Ko bi se tega zavedali naši živinorejci bi pač tudi živinoreja bila danes že dosegla precejšnjo višino, tako pa se zdi, da še vedno ne vemo kaj pravzaprav hočemo.

Jasno nam mora biti najprej, da brez organizacije ne bomo dosegli ničesar!

Delovanje okrajnih živinorejskih odborov je gotovo imelo blagodejen vpliv na stanje živinoreje, če že ne v drugem, pa gotovo v tem, da se je reja moških plemenških živali vzdrževala na potrebni višini. Brez teh odborov bi gotovo živinoreja ne ubežala gotovi degeneraciji, ki bi bila posledica vojnih rekvizicij in pa povojnega

nezanimanja za vsa gospodarska prizadevanja.

Na žalost, pa ti živinorejski odbori niso mogli svojega delokroga razširiti preko svojega odborništa in pa posameznih rejcev plemenske živine (moške) ter reje lepih živali, ki naj bi bile obdarovane na premovaljih. Sicer je že to ogromno delo, vendar pa predrago z ozirom na trajnost doseženih uspehov.

Občinski živinorejski odseki se sploh v ogromni večini niso oživotvorili, ker je bivša strankarska borba hlepela samo za številom mandatov, ne pa da bi v občinske odbore prišli najboljši in najsposobnejši možje.

Imamo par desetoric živinorejskih zadrug, ki so pred vojno pač vršile važno gospodarsko delo. Vojna je to delo končala in zadruge se niso mogle opomoči niti pozneje od teh vojnih posledic. Nekaj dobre volje se je pokazalo, ko so si kot prve ustanovile pasemsko okrožje živinorejske za druge na Dolenjskem in pa nekaj kasneje še gorenjske živinorejske zadruge pasemsko okrožje za Gorenjsko, h katerem so kmalu pristopili tudi še okrajni živinorejski odbori.

Dočim je dolenjsko pasemsko okrožje ostalo pri vsakoletnih zborovanjih svojih zadrug, so pa Gorenjci hoteli iti dalje. Po

njih mnenju naj bi pasemsko okrožje postalo ne samo organizator zborovanj, ampak močno odločujoča, živinorejo pospešujoča organizacija. Zato se ni na zadnjem zborovanju (l. 1927) volil samo načelnik in tajnik, ampak še trije odborniki. Za težja vprašanja je bil po novem pravilniku ustanovljen „živinorejski svet“, v katerem bi imeli prvo besedo strokovnjaki. Pasemsko okrožje je po novem pravilniku dobilo tudi pravico, da revidira rodovnike, knjige mlade živine in hleve svojih članic. Ta pravica bi gotovo rodila velike uspehe, toda pravilnik se je pač sklenil, ni pa se energično pričel izvajati. Zgodilo se je, kot se to pri nas sploh rado zgodi, da znamo marsikaj na zborovanjih skleniti, ni pa nikogar, ki bi stvar resno vzel v roke in tako dobra stvar mirno spi še nadalje.

Tako smo imeli troje organizacij, ki bi vse morale delati, pa so le stare vrzeli izpolnjevale, ni pa bilo toliko dobre volje in korajže, da bi padla jasna beseda: tako ne bomo dosegli ničesar!

Toda to je naša napaka! Mi kmetje neznamo v pravem času govoriti in smo premalo energični, da bi to tudi uresničili, kar spoznamo, da bi za nas bilo dobro.

Posvetovanja o novem združnem zakonu.

O novem združnem zakonu se je razpravljalo in obravnavalo že dolgo vrsto let, toda vedno je ostalo pri samih besedah in načrtih. Letos se je s sodelovanjem vseh štirih slovenskih združnih zvez sestavil nov načrt, ki ga je odobril tudi Glavni združni savez v Beogradu. Nato je bil načrt predložen poljedelskemu ministrstvu v redakciji tajnika Zadržne zveze g. Ant. Kralja. Poljedelski mi-

nister g. Frangeš je na dan 8. novembra t. l. sklical anketo združnih strokovnjakov, da podado svoje mnenje o premembah in dodatkih, ki so bili naknadno napravljeni v poljedelskem ministrstvu.

Večina teh naknadnih prememb je samo redakcijskega značaja in ne spreminja predloženega zakonskega načrta. Važnejše premembe so le sledeče:

1. Kreditne zadruge se morajo pri svojem poslovanju omejevali samo na denarne posle, t. j. na sprejemanje hranilnih vlog in na dajanje kreditov. Blagovni posli so jim po zakonu zabranjeni. Ta odredba ne pomenja za naše razmere nič novega, ker so se naše kreditne zadruge tudi doslej dejansko bavile le z denarnim poslovanjem in so se za druge panoge poslovanja ustanovljale posebne zadruge. To prakso torej zakon le potrjuje.

Da se ne bi ta nova odredba morda napačno tolmačila, moramo posebej omeniti, da bodo smele hranilne vloge sprejemati tudi druge zadruge, katerim se na ta način pušča možnost, da si svoja obratna sredstva preskrbe tudi v tej obliki.

2. V pravilih zadruge je treba v bodoče določiti, kdo more po svojem poklicu ali zvanju postati član zadruge.

3. Člani načelstva (upravnega odbora) ne morejo svojih funkcijskih pravic in dolžnosti prenesti na druge osebe.

4. Na občnem zboru more odsotnega zadrušnika zastopati samo zadrušnik iz iste zadruge.

5. Zadruge se morejo organizirati v zveze po posebnih tipih (vrstah) kakor so navedeni v zakonu (§ 2) in po poklicu zadrugarjev (§ 6, točka 4). — Poleg revizijskih zvez se morejo snovati tudi poslovne zadrugne zveze, ki pa morajo v svrhu revizije pristopiti kake revizijski zvezi.

6. Za posamezne vrste (tipe) zadrugnih zvez se more za celo državo osnovati le po ena glavna zadrugna zveza. Pravila take glavne zadrugne zveze morajo biti odobrena od pristojnega resortnega ministra.

7. Odredbe o izvrševanju revizij bo predpisal poljedelski minister v soglasju z ministrom trgovine in industrije ter ministrom za socialno politiko in narodno zdravje.

Kakor kažejo nekateri znaki, je pričakovati, da bo zadrugni zakon kmalu uveljavljen.

□ | □ | □ | □ | □ ZADRUŽNIŠTVO. □ | □ | □ | □ | □

ODPRAVA NEDOSTATKOV. Vse one zadruge, katerim je bil pri zadnji reviziji dovoljen rok za odpravo ugotovljenih nedostatkov že potekel, opozarjamo naj naročila v lastnem interesu, — v kolikor že niso, — izvrše in nam poročajo najkasneje do 15. decembra t. l.

Prošnje za kredite pri Priviligirani Agrarni banki. Agrarna banka je pozvala interesente, da vložijo prošnje za posojila. V ta namen je izdala posebne obrazce za prošnje, ki jih imamo v zalogi tudi mi. Zadruge, ki jih želijo imeti, jih lahko naročijo pri nas. Obrazcev za prošnje je pet vrst in sicer: 1. obrazci za menični kredit posameznikom, 2. za kredit na menice in obveznice

kmetijskim organizacijam, 3. za hipotekarni kredit, 4. za kredit proti zastavi kmetijskih produktov in 5. za reeskontni kredit in kredit v tek, računu. Cena za teobrazce je Din 2- za komad. Razen tega imamo v zalogi tudi zakone o Priviligirani Agrarni banki obenem s pravilnikom po ceni Din 5-,. Zakoni so tiskani v cirilici. Navodila, kako se delajo te prošnje, so natisnjena na obrazcih samih, zato se nam ne zdi potrebno, da bi jih navajali na tem mestu. Prošnje se ne kolkujejo.

Kmetijski odbori in zadrugništvo. Z novim zakonom za pospeševanje kmetijstva bodo uvedeni pri nas v občinah, okrajih in oblasteh (zakon je bil izdan pred novo razdelitvijo države na banovine in govori zato

še o oblasteh) posebni kmetijski odbori, ki bodo posvetovalni organi državne uprave v vseh zadevah, ki se tičejo kmetijstva. Člen 51 omenjenega zakona določa, da bodo vse kmetijske zadruge delegirale po enega zastopnika v občinski kmetijski odbor v kraju sedeža zadruge. Na podlagi člena 54 bodo pa združne zveze v vseh tistih okrajih, kjer imajo več kot 5 kmetijskih zadrug, mogle delegirati po enega svojega zastopnika v okrajne kmetijske odbore in po dva zastopnika bodo pa zveze mogle delegirati v oblastni kmetijski odbor. Ko se bo začelo z organizacijo kmetijskih odborov, bodo dobile zadruge poziv, da delegirajo svoje zastopnike v te odbore.

Zadruge in prostost od družbenega davka. Zadruge, ki izpolnjujejo določbe člena 76 točke 7. zakona o neposrednih davkih, so družbenega davka proste. Med ostalimi zahtevami, ki jih stavi zakon kot predpogoj za davčno prostost pri zadrugah je, da ne delijo dobička ter da na deleže ne dajejo nikakih dividend. Naše finančne oblasti so pa ti dve določbi tolmačili tako, da tudi obrestovanje deležev ni dovoljeno, kakor tudi ne dajanje podpor in nagrad, četudi v dobrodelne svrhe. Glavna združna zveza v Belgradu in nekatere druge zveze so glede takega tolmačenja finančnih oblasti intervenirale pri ministristvu, ki pa je z odlokom od 8. julija t. l. odločilo, da se dajanje podpor v dobrodelne namene in obrestovanje deležev do višine obrestne mere Narodne banke ne smatra kot delitev dobička v smislu omenjenega člena davčnega zakona. S tem se je torej ugodilo zahtevi združništva in zadruge, ki delijo podpore ali pa ki obrestujejo svoje deleže po ne višji obrestni meri kot je obrestna mera Narodne banke, ne morejo biti radi tega obdavčene.

Iz jugoslovanskega združništva. „Središnji Savez hrvatskih seljačkih

zadruga“ v Zagrebu je imel koncem l. 1928 335 članic s skupno 30.631 včlanjenimi združniki. Skupni promet vseh članic, ki so poslale podatke za statistiko, je znašal 348 milj. Din. Hranilne vloge pri kreditnih zadrugah so znašale 67.6 milj. Din, kar pomeni prirastek od 14 milj. Din proti l. 1927. Izposojila zadrug so znašala 8.2 milj. Din. Zadruge so dale svojim članom za 54 milj. Din posojil. Iz bilance „Središnjeg saveza“ posnemamo, da so znašale vloge zadrug 18.3 milj. Din, drugi upniki pa 15 milj. Din. Zveza sprejema tudi vloge na knjižice, ki so so znašale 1.4 milj. Din. Krediti v tekočem računu, dovoljeni zadrugam, so znašali 29.2 milj. Din, krediti na menice pa 8.2 milj. Din. Zveza izdaja svoje glasilo „Hrvatski zadrugar“ in izda vsako leto tudi koledar „Zadrugar“, ki je bil natisnjen lanske leto v 9.000 izvodih. S prirejanjem raznih združnih tečajev skrbi zveza za širjenje združne propagande. Zveza je sodelovala tudi pri skupni nabavi raznih kmetijskih potrebščin. Blagovni promet je znašal 9.4 milj. Din.

„Združna Sveza v Zagrebu“ je imela koncem l. 1928 včlanjenih 83 zadrug, kar je 20 več kot koncem l. 1927. Od teh zadrug je 50 kreditnih, 12 nabavnih, 6 mlekarskih, ostale vrste pa so zastopane le v poedinih primerih. Kreditne zadruge, včlanjene v Zvezi, so imele 39.9 milj. Din hranilnih vlog, rezerve so znašale 0.6, skupni denarni promet pa 361 milj. Din. Za člane mlekarskih zadrug izdaja Zveza „Mlekarski list“. „Združna sveza“ sama je imela koncem l. 1928 11 milj. Din vlog, ter je dala svojim članicam 10.2 milj. Din kreditov. Pomanjkanje sredstev je vzrok, da se združništvo organizirano v Združni svezi ne more vsestransko razvijati ter da je zveza navezana na kredite drugih denarnih zavodov.

„Banatski savez srpskih zemljoradničkih zadruga u Velikem Beč-

kereku". Iz poročila, ki je bil podan na občnem zboru imenovane zveze, je razvidno, da ima danes 52 članic. Od teh je največ kreditnih zadrug. Promet zveze je znašal nad 120 milj. Din, kar je za blizu 50 milj. Din več kot l. 1927. Premoženje zveze je znašalo koncem l. 1928 11. milj. Din. Zveza se bavi tudi z blagovnimi posli. Ker nima sama dovolj sredstev, je navezana na izposojila.

„Glavni savez zanatlijskih zadruga v Beogradu“ ima kot je razvidno iz poročila 68 kreditnih zadrug s 3839 člani. Deleži teh zadrug so znašali skupaj 3·8, rezerve 2·6, ostali fondi 0·4, a skupni promet 8·8 milj. Din. Produktivne zadruge, včlanjene v zvezi, so imele 22·3 milj. Din prometa, 5 nabavnih obrtnih zadrug z 215 člani pa je imelo 4·8 milj. Din prometa, njihovi deleži so znašali 7·1 milj. Din, rezervni fondi pa 0·4 milj. Din. V tej zvezi so včlanjene samo obrtniške zadruge.

„Savez hrvatskih seljačkih zadruga v Sarajevu“ praznuje letos desetletnico svojega obstanka. Hrvatsko zadružništvo v Bosni datira nekako od leta 1904, ko je bila ustanovljena prva hrvatska zadruha v Orašju na Savi. Leta 1910 je bila ustanovljena v Sarajevu Hrvatska Zadružna banka d. d., ki je bila denarna in blagovna centrala hrvatskega zadružništva v deželi. Pozneje se je ta banka fuzionirala s Hrvatsko poljedelsko banko. Leta 1919 pa je bil ustanovljen Savez hrv. selj. zadruga, da organizira hrvatsko zadružništvo v Bosni in Hercegovini. Poslovanje zveze je bilo skozi vsa leta skromno, ker so ji primanjkovala sredstva. Blagovni promet je znašal 50 do 60 vagonov živil letno, razen tega je zveza preskrbovala tudi kmetijsko orodje. Danes je v zvezi včlanjena 101 zadruha s približno 16.000 člani. Nekako 1/4 teh zadrug pa nima življenjskih pogojev ter jih bo potreba prej ali slej likvi-

dirati. Pomanjkanje požrtvovalnih zadružnih delavcev je vzrok, da hrvatsko zadružništvo v Bosni in Hercegovini ne more priti do pravega življenja.

I. delavsko konzumno društvo v Ljubljani objavlja svoj računski zaključek za preteklo poslovno leto 1928/29 (s 30. junijem). Iz tega poročila je razviden nov napredek te naše največje zadruge, ki šteje nad 10.000 članov. V preteklem poslovnem letu je število zadružnikov naraslo od 9497 na 10.371. Sedaj se po temeljiti reviziji vse poslovne politike članstvo zopet večja. Društvo ima 29 poslovalnic napram 28 lani (nova je v Žužemberku). Promet je znašal 193·9 milj. Din (199·4 milj. Din v prejšnjem poslov. letu); od tega v blagu 33·3 milj. Din (32·5), 3% popust znaša 566.000 Din (1927/28 480.000 Din) in se začne izplačevati prve dni v decembru. Bilanca društva izkazuje 0·185 (0·26) milj. deležev in 1·63 (1·5) milj. rezerv, torej 1·8 (1·8) milj. lastnih sredstev, 0·47 (0·36) milj. hranilnih vlog, dolga pri Zadružni zvezi 1·78 (3·17) milj. in pri dobaviteljih 1·67 (1·3) milj. Din. Zlasti je pozdraviti dejstvo, da se je zmanjšal dolg pri Zadružni Zvezi (za 1·4 milj. Din); dvig dobaviteljev je dan po obsežnem poslovanju. Med aktivni je izkazano zmanjšanje vlog od 6·1 na 5·4 milj. Din. Nepremičnine in inventar so bilansirali s 0·5 milj. Din (0·5). Dohodki so se povečali od 2·9 na 3·2 milj. Din; prebitek pri blagu pa je ostal na lanskvi višini 2·28 milj. Din, povečali so se dohodki od poslovalnic in obresti. Na drugi strani pa so narasli stroški, zlasti za najemnine in obresti. Čisti dobiček znaša 54.950 Din napram 153.670 Din za 1927/28

Učiteljstvo in zadruge. Pred nekaj dnevi smo prejeli od uglednega učitelja obvestilo, da ga je nekdo ovadil pri višji šolski oblasti, da se ne pokori naredbi Prosvednega ministrstva z dne 30. marca 1929 št. 26336 s tem, da že več let sodeluje kot član

Kmečke hranilnice in posojilnice v B. in da je na podlagi te ovadbe sedaj stavljen v disciplinarno preiskavo.

Čl. 65 finančnega zakona za 1929/30 vsebuje sicer določbe o vprašanju članstva v upravnih in nadzornih odborih, državnih in drugih javnih naprav in med drugim določa: „Aktivni državni uradniki ne smejo biti, razen če jih zato delegira pristojni minister, člani upravnega ali nadzornega odbora pri javnih zavodih, bodisi, da so čisto državni ali solastni, bodisi, da jih država kontrolira. Od tega se izvzamejo primeri združnih uradniških zavodov kakor tudi onih zavodov, kjer je to z zakonom izrecno dopuščeno.“ Zadruga ne spada pri tem niti pod prvo, niti pod drugo niti pod tretjo kategorijo. Zadruga so na podlagi specialnega zakona ustanovljene organizacije, gospodarsko popolnoma neodvisne od države in imajo po zakonu tudi svoje kontrolne organe, ki niso državni. Vkljub jasnemu določilu zakona so nekateri prosvetni šefi istovetili zadruga z državnimi in poldržavnimi podjetji, pri katerih je sodelovanje učiteljstvu zabranjeno.

Z ozirom na tozadevne intervencije združnih zvez pri Prosvetnem ministrstvu je isto odgovorilo preko Glavnega združnega saveza v Beogradu, da doslej ni izdalo takih zabran, pač je izdalo dne 12. avg. 1929 pod št. 62.036 naredbo, naslovljeno vsem Prosvetnim oddelkom. Naredba se glasi v II. odstavku: „Ker zemljoradničke zadruga niso državne ustanove in tudi nimajo glede solastnine z državo nikakih stikov, pač pa so proste ustanove, katerih namen je humanitarnega značaja, ker ne dajejo svojim članom nikakih dividend in ne izplačujejo članom upravnega in nadzornega odbora nikakih tantiem ter imajo v smislu specialnih zakonov svoje kontrolne organe, odločam na temelju čl. 65. finančnega zakona za leto 1929/30, da pri „zemljoradniških“ zdrugetah lahko fungirajo kot člani upravnega in nadzornega odbora tudi nastavljeni osnovnih in meščanskih šol.“ Ker v smislu § 262. fin. zakona za l. 1922/23 med našimi zdrugetami, ki uživajo pristojbinske olajšave, ni nikake razlike proti srbskim „zemljoradničkim“ zdrugetam, je jasno, da velja prednavedena naredba tudi za naše kraje. K. K.

© © © © © GOSPODARSTVO. © © © © ©

Regulativne hranilnice proti našim posojilnicam. Pod tem naslovom je prinesla „Zadruga“, glasilo celjske Zdruga zveze članek, v katerem se bavi s stališčem, ki so ga regulativne hranilnice zavzele v svoji propagandni brošuri: „Kam naj vložim svoj denar“ proti zdrugetam. Ta brošurica, ki se še razpečava, ima naperjeno svojo ost tako proti bankam, kakor tudi proti našim posojilnicam. Ima predvsem namen vzbuditi v našem podeželskem prebivalstvu nezaupanje do posojilnic, regulativnim hranilnicam pa zopet pridobiti zaupanje, ki je

močno trpelo radi tega, ker so nekatere veliko denarja mladoletnih izdale za vojna posojila ter vporabile tudi vse svoje rezerve v isti namen, take da so prišle čez noč po prevratu v skrajno mučno situacijo. Ta brošura povdarja najbolj varnost hranilnih vlog pri regulativnih hranilnicah, za katero jamčijo mesta z vsem svojim premoženjem in z vso davčno močjo. Vendar pa to jamstvo pri večini naših regulativnih hranilnic, ki se nahajajo po malih mestih in trgih, ni toliko, da bi pomenilo večjo sigurnost vlog kakor pa pri naših posojilnicah. Vsa ta mala mesta

in trgi imajo dostikrat le toliko premoženja, kolikor en sam član naše zadruge. Zato je jasno, da je sigurnost hranilnih vlog pri posojilnicah, za katere neomejeno jamčijo vsi člani, dostikrat mnogo višja kakor pa pri kakšni regulativni hranilnici. Zato mora vsako primerjanje glede sigurnosti hranilnih vlog izpasti le v korist našim posojilnicam.

Nov pravilnik o izplačevanju pokvarjenih bankovcev je bil sprejet na zadnji seji upravnega odbora Narodne banke. Po tem pravilniku Narodna banka ne bo dajala nobene odškodnine za del bankovca, ki je manjši od $\frac{1}{8}$ površine bankovca. V polnem iznosu pa bo Narodna banka izplačevala bankovce, ki jim manjkajo manjši deli. Tako bo izplačevala v polnem iznosu bankovce od 1000 in od 100 Din, ako jim manjka manj kot dvaintrideseti del površine, računajoč tudi okvir. Ostali bankovci od 10 in 5 Din se bodo izplačevali v polnem iznosu, ako jim manjka manj kot šestnajsti del celokupne površine. Cenitev odškodnine in zamenjavo bo v centrali vršil depozitni oddelek, v podružnicah pa upravnik ali njegov namestnik. Odškodnina se bo izplačevala takoj. Pri izplačilu se bo odbilo za tiskarske stroške pri tisočakah 3, pri stotakah pa 2 Din, pri desetakah 1 Din, pri bankovcih od 5 Din pa 50 para. Za dele bankovcev, ki so manjši kot polovica, plačala se bo polovica navedenih tiskarskih stroškov.

Naša zunanja trgovina. Naš izvoz je letos proti lanskemu znatno narastel. V devetih mesecih letošnjega leta smo izvozili skupno za 5.337 milj. Din blaga, dočim smo lansko leto za toliko izvozili tekom vseh 12 mesecev. Uvoz v devetih mesecih tega leta pa je znašal 5.625 milj. Din, kar je za

132 milj. manj, kot pa je znašal uvoz lanske leto tekom iste dobe. Medtem ko je torej izvoz narastel za približno 17%, se je uvoz za 3% zmanjšal. To pomeni izboljšanje naše trgovinske bilance, ki je za teh 9 mesecev zaključila z deficitom od 287 milijonov Din, kar je proti lanskoletnemu deficitu prav neznatno. Od izvoženega blaga odpade največ na les, potem na pšenico, živino, jajca itd. O uvoza pa odpade največ na bombaž in razne njegove izdelke, potem na železne izdelke, svilo in svilene izdelke, kože itd. Od celokupne naše zunanje trgovine odpade procentuelno največ prometa na Italijo z 25%, potem na Avstrijo z 14%, na Rumunijo z 10%, Nemčijo z 9%, Madžarsko z 7%, Grško z 6%, in na Čehoslovaško z 5%.

Gospodarska zveza v Ljubljani notira naslednje cene: Tomaževa žlindra baza 18% Din 115.—; rudninski superfosfat v vrečah po 50 kg in po 100 kg a Din 92.—, kalijeva sol po 100 kg Din 180.—, kostni superfosfat Din 128.—; apneni dušik v pločevinastih bobnih Din 275.—; kostna moka Din 120.—; mavec (gips) Din 40.—; nitrofoskal v pločevinastih bobnih Din 200.—; cement dalmatinski Din 56.—; klajno apno Din 3.—; lanene tropine Din 3:80; modra galica Din 8:40; žveplo Din 3:20. Pri vagonškem odjemu se cene za gnojila in cement znatno znižajo na franco vsaka postaja. Mlatilnice s tresali in reto Din 4.100.—; slamoreznice Din 1.700.— do 2.000.—; čistilnik 10 sit Din 1.500.—; Plugi Din 500.— do Din 940; reporeznica M. R. Din 550.—; trijerji Din 2.000.— do 3.500.—; mlatilnice na ročni pogon Din 2.200.—; robkači Din 900.—; sadni mlini Din 1.400.— do Din 1.700.—; brzoparilniki Din 1.400.— do Din 2.800.—; kosilni stroji Din 2.000.—.

POSLOVNE KNJIGE IN TISKOVINE.

Vse članice opozarjamo, da ima Zveza v zalogi vse knjige in tiskovine, kakor jih zahteva poslovanje kreditnih, blagovnih, produktivnih in drugih vrst zadrug. — Mnoge tiskovine nudijo za poslovanje znatno olajšanje in zagotavljajo pravilnost kot npr. zapisnik o obnem zboru, vloga na sodišče, rač. zaključek. — Zveza z naročanjem na debelo zagotavlja tudi najnižje cene.

V sledečem podajamo cene za najvažnejše tiskovine (I.), knjige (II.) in vzorna pravila (III.):

I.		Komad			Komad
Rač. zaključki za hranilnice in posojilnice	Din	—50	Blagajniški dnevnik 200 listov	Din	75—
za blagovne zadruge	"	—50	Knjiga tekočih računov 50 listov	"	40—
Zapisnik o rednem obnem zboru	"	—50	Knjiga tekočih računov 100 listov	"	56—
Vloga na sodišče (sprememba v načelstvu, ali prejemba pravi)	"	—50	200 " celo plat.	"	120—
Vloga na okrajno glavarstvo (predložitev računskega zaključka)	"	—50	Amerikanski journal za blagovne zadruge	"	180—
Izpiski iz knjige hranilnih vlog	1—		Knjiga denarnih listkov 100 strani	"	15—
Izpiski iz knjige posojil	1—		Knjiga pristopnic 50 listov	"	12—
Tiskovine za izvl. tek. rač.	—20		100 " "	"	16—
Zadolžnice na poročilo	—75		200 " "	"	34—
Zadolžnice na vknjižbo	—75		„Štrca“ 100 listov	"	65—
Zadolžnice na amortizacijo	—75		„Štrca“ 50 listov	"	40—
Prošnje za posojilo	—50		Blagovni skontro 100 listov	"	75—
Pogodba za kredit v tek. rač.	—75		Blagovni skontro 50 listov	"	45—
Obrestne tabele (na kartonu 3 1/2% do 6%)	2—		Nakupna prodajna knjiga 100 listov	"	75—
6 1/4% do 7% (na papirju)	3—		Nakupna prodajna knjiga 50 listov	"	45—
7 1/2% do 8 1/2%	3—		Blago oddajni bloki	"	22—
9% do 10 1/2%	3—		Deležna knjiga 100 listov	"	45—
Listek za izplačilo vloge	—10		Deležna knjiga 200 listov	"	75—
Listek za izplačilo posojila	—10		Vložni zapisnik	"	30—
Opomini dolžniku	—10		Hranilne knjižice (lično vezane v šagrinpapir)	"	4—
Opomini porokom	—10		(vezane)	"	3—
Zemljeknjižni predlog (list)	—40		(broštrane)	"	1—
Pole za inventuro	—75		Zadružno-posojilne knjižice	"	3—
Potrčila	—10		Knjižice za imetnike tekoč. računa 16 list.	"	4-75
Izpiski (nova tisk.) tek. rač.	—75		Knjižice za električni tok	"	1-50
Računski zaključki (kartonirani po 20 komadov za kreditne in nekreditne zadruge (vezki)	22—		Imenik zadružnikov 20 listov	"	20—
Denarne kúverte	—65		Imenik zadružnikov 30	"	25—
Kuverte za dopisovanje z Z. Z.	—10		Imenik zadružnikov 40	"	30—
Dopisnice za dopisovanje z Z. Z.	—05		Knjiga porokov	"	20—
II.		Komad	Knjiga odstopnic (broširano)	"	6—
Knjiga hranilnih vlog 50 listov	Din	60—	Sejni zapisniki	"	28—
" " 100	"	105—	Trgovske knjige z 2 kolonama	"	26—
" " 150	"	160—	Indeksi	"	16—
Knjiga posojil 50 listov	"	65—	Mlekarske knjižice	"	3-75
" " 100	"	110—	Saldo-Konti na trdem papirju 50 listov	"	30—
" " 150	"	155—	" " 100	"	50—
Razdelnik za kreditne zadruge 50 listov	"	50—	III.		Komad
" " 100	"	85—	Pravila za hranil. in posojil. (Rajfeis.)	Din	2—
" " 150	"	135—	Pravila za hranil. in posojil. (Schulz.)	"	2—
Razdelnik za nedenarne zadruge 24 listov	"	40—	Pravila za kmet. nabav. in prod. zadruge	"	2—
" " 50	"	60—	Pravila za živinorejske zadruge	"	2—
" " 100	"	100—	Pravila za kmetijska društva (strojne zadr.)	"	2—
Blagajniški dnevnik 100 listov	"	45—	Pravila za mlekarske zadruge	"	2—
			Pravila za zadružne elektrarne	"	2—
			Pravila za zavarovanje goveje živine	"	2—
			Pravila za strojne zadruge	"	2—

POSTOVNE KNJIGE IN TISKOVNE